

DOSSIER Buitenpraktijk Universiteit Gent

De faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent (UGent) staat momenteel op nummer één in de wereldranglijst van de opleidingen Diergeneeskunde. Professor Geert Opsomer wijst op de vele uren praktijk en de klinieken die de studenten moeten volgen. We richten de aandacht in dit dossier vooral op de optie herkauwers, en meer in

het bijzonder op de kliniek buitenpraktijk. Het is in deze kliniek dat de studenten maximaal de praktische knepen van het vak leren. Momenteel wordt een vijftigtal studenten opgeleid in deze optie. Over enkele maanden maken sommigen de overstap al naar de praktijk.

© LUC VAN DIJCK

DE MEEST PRAKTIJKGERICHTE OPLEIDING TOT DIERENARTS

In de opleiding van de studenten Diergeneeskunde van de Universiteit Gent, moeten de studenten halverwege het vijfde jaar kiezen tussen landbouwhuisdieren en niet-landbouwhuisdieren. In het zesde en laatste jaar volgt de keuze uit een van de vijf opties, waaronder ook de optie herkauwers. – *Luc Van Dijck*

De faculteit Diergeneeskunde is gegroeid uit de Veeartsenijschool van Gent (1933-1967) en werd in 1968 een volwaardige faculteit. Het was toen de zevende faculteit van de Universiteit Gent. In 1996 verhuisde de faculteit naar de huidige campus in Merelbeke. UGent is de enige universiteit in Vlaanderen die de volledige opleiding tot dierenarts aanbiedt. De eerste drie bachelorjaren, waarin vooral het gezonde dier wordt gedoceerd, kunnen ook aan de Universiteit Antwerpen gevolgd worden. In de drie daaropvolgende masterjaren worden de

studenten geconfronteerd met het zieke dier en moeten de studenten dan ook 'kliniek' lopen. Deze masterjaren kunnen in België alleen in Merelbeke en in Luik voltooid worden. België is een van de weinige landen in Europa waar iedereen kan beginnen aan deze toch wel zware studies, zonder numerus clausus of zonder specifieke toelatingsproef. Dat is een van de redenen waarom ongeveer 20% van de studenten diergeneeskunde in Gent uit Nederland afkomstig is. Een ander aspect is de 'vervrouwelijking'. Bijna vier op de vijf studenten zijn vrou-

wen, een tendens die zich ook doorzet in de optie herkauwers. Dierenarts is dus allang geen mannenberoep meer.

Vijf opties

Vandaag zitten er in het zesde en laatste jaar diergeneeskunde ongeveer 270 studenten. Het aantal studenten per optie wisselt van jaar tot jaar. De optie kleine huisdieren is traditioneel zeer populair, hoewel er al veel specialisten gezelschapsdieren zijn. Er zitten nu ongeveer een 120-tal studenten in deze optie. In de optie paard zitten 80 studenten, behoort

lijk wat in de wetenschap dat er al veel paardendierenartsen actief zijn. De optie herkauwers (runderen, schapen, geiten) trekt 50 studenten aan. In de optie onderzoek (farmacie en onderzoek) zitten er 15 en in de optie varken/pluimvee/konijn 5. Het is een heel goede beslissing gebleken om al een lichte vorm van 'specialisatie' aan te bieden in het laatste jaar. Zo worden de studenten al meer gericht opgeleid voor de sector waarin ze later zullen worden tewerkgesteld. De gekozen optie is echter niet limiterend voor het latere werk. Iedere afgestudeerde heeft een volwaardig dierenartsdiploma. Het diploma vermeldt wel dat de student het laatste jaar meer klinieken heeft gevolgd in de diersoort van de door hem/haar gevolgde optie.

Optie herkauwers

De optie herkauwers is bij de studenten populair door de vele praktijk die voorzien wordt in de opleiding. Je zou dat niet verwachten gezien de achteruitgang in het aantal rundveebedrijven, maar de studenten uit deze optie vinden vlot werk. Hoe komt dat? Tot 30 jaar geleden waren de dierenartsen vooral 'omnipracticci'. De meesten hadden logischerwijs ook rundveebedrijven onder hun cliënteel. Het is precies deze generatie omnipracticci die nu op pensioen gaat en op de

De studenten hebben minstens drie keizersnedes volledig zelfstandig uitgevoerd.

rundveebedrijven opvolging moet krijgen vanuit de dierenartsen uit de optie herkauwers. Overigens gaan ook niet alle afgestudeerden van deze optie daadwerkelijk aan de slag op rundveebedrijven. Veel van de Nederlandse studenten keren terug naar Nederland, terwijl een vrij groot aantal Vlaamse studenten uitwijkt naar het buitenland. Anderen vinden hun weg in het onderzoek of de farmaceutische industrie ...

Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en Bedrijfsdiergeneeskunde

Aan de faculteit Diergeneeskunde zijn twaalf vakgroepen verbonden: van meer

1 In 1996 verhuisde de faculteit diergeneeskunde naar de huidige campus in Merelbeke. 2 Professor Geert Opsomer: "De opleiding willen we zo praktijkgericht mogelijk maken. We zijn een van de weinige faculteiten in Europa die nog een buitenpraktijk heeft die bovendien zo actief is. We mogen daar best fier op zijn." 3 Dierenarts is allang geen mannenberoep meer.

'theoretische' zoals farmacologie en genetica tot meer klinisch gerichte zoals verloskunde en inwendige ziekten van zowel grote als kleine huisdieren. In hun opleiding volgen de studenten vakken verspreid over al deze vakgroepen. "Onze vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde is betrokken bij enkele vakken in de bachelorjaren, maar we hebben vooral vakken van de masterjaren, omdat dan de nadruk ligt op de klinische opleiding", zegt professor Geert Opsomer die kort de vakverantwoordelijken binnen zijn vakgroep voorstelt. "Vakgroepvoorzitter Ann Van Soom doceert voortplanting en verloskunde van de kleine huisdieren en het mannelijk dier, en is hoofd van ons lab. Daar wordt heel wat fundamenteel onderzoek verricht omtrent moderne voortplantingstechnieken zoals in-vitro-fertilisatie en intracytoplasmatische sperma-injectie. Dominiek Maes doceert voortplanting, verloskunde en bedrijfsdiergeneeskunde van het varken, terwijl

Jeroen Dewulf verbonden is aan het Amcra en doceert epidemiologie en bioveiligheid. Sarne De Vliegheer is belast met het doceren van de wetgeving en deontologie en coördineert daarnaast het onderzoek en de dienstverlening inzake uiergezondheid bij het rund. Jan Govaere is kliniekhoofd voortplanting paard. Ikzelf doceer de voortplanting, verloskunde en bedrijfsdiergeneeskunde van de herkauwers en leid momenteel de kliniek buitenpraktijk."

Kliniek buitenpraktijk

"Binnen onze vakgroep zijn er drie klinieken: de kliniek voortplanting en verloskunde grote huisdieren, de kliniek buitenpraktijk en de kliniek voortplanting kleine huisdieren.

De missie van onze buitenpraktijk (zowel voor rundvee, kleine herkauwers als varkens) klinkt als volgt: 1. Het aanbieden van klantgerichte diergeneeskundige zorgen, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek voor gezondere landbouw-

huisdieren en een rendabele veehouderij; 2. Het geven van wetenschappelijk onderwijs op een hoog niveau ten behoeve van studenten diergeneeskunde. De kliniek buitenpraktijk rundvee wordt opgesplitst in de curatieve praktijk, de bedrijfsbegeleiding en de begeleiding van probleembedrijven. Bart De Temmerman managet de buitenpraktijk, onderhoudt de contacten met de veehouders en is vooral actief in de curatieve praktijk. Er is 24 uur op 24 een dierenarts op post ten behoeve van de bedrijven in de regio, vooral rundveebedrijven. Brecht Scheir- linck doet vooral bedrijfsbegeleiding en werkt ook mee in de nacht- en weekend- dienst in de curatieve praktijk. Hans Van Loo volgt vooral de probleembedrijven op (meestal op vraag van de bedrijfsdieren- arts) en werkt ook in de curatieve prak- tijk. Deze ploeg van dierenartsen wordt vervolledigd met bijkomende assistenten en met doctoraatsstudenten die mee inspringen voor de nacht- en weekend- diensten. Dag en nacht zijn er ook laat- stejaarsstudenten van dienst. Wanneer

de dierenartsen uitrukken, zijn ze steeds vergezeld van drie laatstejaarsstudenten die in het begin van het academiejaar vooral toekijken, maar naarmate het academiejaar vordert steeds meer zelf diergeneeskundige handelingen uitvoe- ren onder strikte begeleiding van de dienstdoende, ervaren dierenarts.”

Bedrijfsbegeleiding

“Ook in onze praktijk voelen we dat het aantal rundveebedrijven afneemt, terwijl de overblijvers gestaag groter worden. Op dergelijke bedrijven wordt preventie per definitie belangrijker dan de curatieve praktijk. Wanneer het aantal dieren stijgt, verschuift de aandacht van het individuele dier naar de kudde en worden typische bedrijfsaspecten belangrijker. Momenteel is extra arbeid aannemen nog niet popu- lair. Om het werk rond te krijgen, organi- sieren veehouders zich anders en laten ze zich op verscheidene terreinen begelei- den, zoals ook op het vlak van gezond- heidsbewaking. Langzaam maar zeker worden moderne veehouders zich bewust

van de noodzaak om zich op diergenees- kundig vlak te laten begeleiden en zijn ze ook bereid hun dierenarts hiervoor te vergoeden.”

Geert Opsomer: “We volgen momenteel een 35-tal rundveebedrijven in het kader van bedrijfsbegeleiding. Iedere twee (voor de grotere bedrijven) tot zes weken gaan we op bedrijfsbezoek. Het gaat vooral om melkveebedrijven. Tijdens dergelijke bezoeken onderzoeken we een aantal koeien en eventueel ook kalveren en geven we neutraal advies op basis van de gegevens van de melkcontrole, we doen drachtcontrole, geven advies over vrucht- baarheid, jongvee-opfok, uiergezondheid en voeding ...

We begeleiden de veehouder en trachten hem te behoeden voor bedrijfsblindheid. Veehouders mogen niet ‘met hun proble- men leren leven’. Nee, ze moeten het probleem aanpakken en trachten op te lossen en dit op een economisch verant- woorde manier. Het gaat vooral om optimaliseren. Goede communicatie is hierbij belangrijk. Het is absoluut niet de bedoeling om de boer problemen aan te praten, maar wel om op een doordachte manier advies te geven zodat hij daar ook financieel beter van wordt. Communicatie is overigens ook een nieuw vak in het lesprogramma van de opleiding dieger- neeskunde.

Wij zoeken bedrijven in functie van het aantal studenten dat we moeten oplei- den. Als er meer studenten kiezen voor de optie herkauwers, moeten we ook bijkomende bedrijven zoeken. De focus ligt op studenten opleiden, absoluut niet op geld verdienen.”

Competenties

“Dat alles maakt onze opleiding in Gent tot wellicht één van de meest praktijkge- richte opleidingen voor dierenarts in Europa. Daarom ook komen buitenlandse studenten hier graag studeren ... en zijn onze afgestudeerde dierenartsen zeer gegeerd in het buitenland. Wij gaan er prat op dat onze studenten minstens 20 bedrijfsbezoeken bedrijfsbegeleiding hebben gedaan en minstens een drietal keizersneden volledig zelfstandig hebben uitgevoerd. Daarnaast volgen zij de klinieken heelkunde, inwendige ziekten en verloskunde. Zo bekomen zij de mini- maal vereiste competenties om in de praktijk te kunnen stappen”, besluit Geert Opsomer. ■

1 Aan de faculteit diergeneeskunde zijn 12 vakgroepen verbonden. 2 Studeren op DNA-diagnostiek bij dieren. 3 Studenten aan het werk in de dissectiezaal.

BEDRIJFSBEGELEIDING IS ... EEN EXTRA PAAR OGEN

Samen met dierenarts Brecht Scheirlinck en studenten diergeneeskunde van de optie herkauwers, bezochten we twee rundveebedrijven in het kader van de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding. – *Luc Van Dijck*

Brecht Scheirlinck valt met de deur in huis. “Ja, er is nog vooruitgang te maken. Uit de cijfers blijkt nog een groot verschil tussen de topbedrijven en de basis. Zelfs bij een lage melkprijs zijn er bedrijven die het goed doen en andere bedrijven die in de problemen komen. Bedrijven helpen nog beter te doen zodat de dieren gezond zijn en goed produceren, zodat de veehouder graag zijn job doet en genoeg geld verdient. Daar ligt de taak van de dierenarts.”

De klassiekers

De bedrijfsbegeleiding vertrekt in principe van een praktijklijst met onderzoekspunten. De uitslag van de melkcontrole (aantal geproduceerde liters, celgetal, vet en eiwit, ureum, attenties, klinische mastitiden, jongveestatus ...) is voor de analyse een dankbare bron van

informatie. De klassieke drie grootste gezondheidsproblemen bij melkkoeien situeren zich op het vlak van vruchtbaarheid, uier- en klauwgezondheid. Vruchtbaarheid blijft de kapstok van de bedrijfsbegeleiding. Aan de hand van de lijsten van de melkcontrole wordt ook de vruchtbaarheidsstatus van de veestapel opgevolgd. Vruchtbaarheidsproblemen mogen niet per definitie teruggebracht worden tot hoogproductieve koeien. Het management doet minstens evenveel. Koeien moeten om uiteenlopende redenen onderzocht worden: verse koeien, koeien die de eerste zestig dagen na afkalven

.....

Vruchtbaarheid blijft de kapstok van de bedrijfsbegeleiding.

.....

niet tochtig zijn geworden, koeien die meer dan dertig dagen geïnsemineerd zijn, koeien die onregelmatig tochtig zijn, koeien die zwaar gekalfd hebben, koeien die witvuilen, koeien die een abortus gehad hebben, koeien die aan de nageboorte zijn blijven staan ...

Andere belangrijke domeinen zijn de uier- en klauwgezondheid. Wat het celgetal betreft, liggen de uitdagingen steeds meer op het terugdringen van het antibioticaverbruik. Dat vraagt doordachte aanpassingen aan het management. Klauwgezondheid heeft vooral te maken met huisvesting en stalvloerhygiëne. Mortellaro is een moeilijke aandoening; het komt erop aan deze goed onder controle te houden. Nog andere specifieke punten voor opvolging liggen op het vlak van jongveeopfok, ziektecontrole en vaccinaties, rantsoen en productie. De

rantsoenen worden opgevolgd vanuit de tweede lijn, meer bepaald wanneer uit de melkcontrole, bijvoorbeeld naar aanleiding van afwijkende vet-, eiwit- of ureumgehalten in de melk, blijkt dat er ergens iets niet klopt, of wanneer er zich specifieke gezondheids- of vruchtbaarheidsproblemen voordoen.

Waar studenten het vak leren

Rond 9 uur vertrekt dierenarts Brecht Scheirlinck van de kliniek buitenpraktijk naar het melkveebedrijf van Koen en Inge Meersman-Sansen in Balegem. In het kader van de bedrijfsbegeleiding komt hij hier ongeveer om de vijf weken langs. Hij wordt vergezeld door vier studenten die klaar zijn voor het echte werk. "De aanleiding was een daling in de melkproductie. Via Miel Hostens zijn we in contact gekomen met de buitenpraktijk", zegt Inge die een deel van de bedrijfstaken voor haar rekening neemt, want echtgenoot Koen werkt buitenshuis. "Soms is er wat te weinig tijd voor een 100% optimalisatie", zegt deze moeder van drie tieners. "Daar werken we nu aan, samen met de bedrijfsbegeleiding."

Tussenkalftijd

Bij een eerste bezoek werd opgemerkt dat er te weinig drinkgelegenheden was voor de koeien. Dat probleem werd meteen verholpen. Maar er was meer aan de hand. Uit de eerste analyse van de vruchtbaarheidslijsten, bleek een veel te lange tussenkalftijd. Brecht Scheirlinck: "De tussenkalftijd bedroeg meer dan 460 dagen, waar dat in Vlaanderen gemiddeld 420 dagen is. We zagen dat de koeien te laat geïnsemineerd werden, alsook te laat na inseminatie gescand werden op dracht. Zo ging er heel wat kostbare tijd verloren. Dat probleem hebben we meteen aangepakt en we hebben de voorbije maanden al een mooie vooruitgang geboekt. Vandaag schieten eigenlijk nog alleen de moeilijkste gevallen over." Inge heeft een lijst gemaakt van de te onderzoeken dieren en die dieren ook vastgezet: koeien die al meer dan 30 dagen geïnsemineerd zijn, koeien die drachtig waren maar die opnieuw in bronst gekomen zijn, koeien die moeilijk drachtig geraken of die geen bronst vertonen ... Terwijl Brecht met de studenten alle koeien op de lijst onderzoekt, noteert Inge in haar schriftje nauwgezet de bevindingen en wat er qua opvolging moet gebeuren. Met een stift schrijft

Brecht de status van de koeien op hun kruis. V is 'vol' en P staat voor 'behandelen met prostaglandines'. Wanneer de dieren behandeld zijn, trekt de ploeg naar de jongveestal waar hetzelfde scenario zich herhaalt bij de vaarzen.

Bespreking

"De samenwerking met Brecht en zijn team verloopt prima. De toestand is ondertussen ook al gunstig geëvolueerd. De tussenkalftijd is in goed een halfjaar

gezakt van boven 460 naar 430 dagen. En als we Brecht mogen geloven, dan kunnen we nog zakken richting 400 dagen. Dat vooruitzicht werkt motiverend", zegt Inge. Eens de taken in de stal afgewerkt, is het tijd voor de bespreking. Daarbij worden alle koeien nog eens overlopen. Ook andere aspecten zoals het celgetal krijgen nu aandacht. Inge werkt haar nota's bij en zal met Koen nog eens goed bekijken hoe de zaken ervoor staan. Ze zullen ook een beslissing moeten nemen

1 Inge Sansen: "We willen onze veestapel nog verder finetunen. Het is fijn te weten dat we op de goede weg zijn, in het besef dat het nog beter kan." 2 Met behulp van een echoscopie kan dracht gezien worden en kunnen ook afwijkingen aan de eierstokken en chronische baarmoederontstekingen gediagnosticeerd worden.

over koeien die misschien afgevoerd moeten worden wegens slechte vruchtbaarheid, een langdurig verhoogd celgetal of andere mankementen. De oudste koe op het bedrijf, 13 jaar oud en 11 kalveren, zal moeten vertrekken als ze uitgemolken is. Ze kalfde in april en is niet meer drachtig te krijgen ... Dat is niet prettig, maar anderzijds zijn er wat vaarzen in overtal en zal deze nieuwe generatie normaal gesproken beter presteren dan de oude garde.

ILVO

Het tweede bezoek vond plaats bij ILVO in Merelbeke voor de opvolging van melkvee en vleesvee. Brecht en zijn team komen hier ongeveer om de twee weken langs. Bedrijfsverantwoordelijke Sara heeft het bezoek goed voorbereid. Zij heeft een lijst klaar van alle te onderzoeken dieren op dracht, zowel de vaarzen als de melkkoeien en de dikbillen. Brecht heeft het vaccinatieschema voor de kalveren bij de hand en geeft aan welk kalf welke behandeling moet krijgen. De studenten zijn er graag bij en gaan onmiddellijk aan de slag. Waar nodig geeft Brecht aanwijzingen om de dieren goed vast te zetten of vast te klemmen opdat de inspuiting of de behandeling via de neus vlot en correct kan verlopen. Een kalf moet onthoord worden. Eén spuitje, en na een goede minuut is het dier volledig verdoofd. Het wegbranden van de hoorngroei punten is een kolfje naar de hand van Talitha de Bruin. Het gaat vlot. Het kalf krijgt, naast een lokale verdoving, ook nog een pijnstillers ingespoten.

Studenten aan het werk

De studenten Isolde Declerck, de Nederlandse Talitha de Bruin, de Hongaarse Sára Nagy en Raf Van De Mierop zitten allen in het zesde en laatste jaar diergeneeskunde optie herkauwers. De praktijk is de beste leerschool. Hier wat hoger schreven wij 'Terwijl Brecht met de studenten alle koeien op de lijst controleert'. Hoe gaat dat in zijn werk? Brecht doet een rectaal onderzoek bij de koeien en met een echoscoop onderzoekt hij de baarmoeder en eierstokken. Hij ziet alles via het scherm op zijn bril en op het scherm van de echoscoop kunnen de studenten meekijken. Zien zij ook de prille vrucht of net niet? Zien zij het probleem? Daarna is het de beurt aan de studenten om via het rectum de baarmoeder van de dieren te betasten. Alleen

1 Raf Van De Mierop wil graag in de praktijk beginnen en zou zich gaandeweg meer willen toelagen op bedrijfsbegeleiding. Zijn ouders hebben in Brecht een groot melkveebedrijf. 2 Sára Nagy is Hongaarse. Haar moeder is veearts. Zij ging veel met haar moeder mee en kreeg zo de smaak te pakken. 3 Isolde Declerck wilde al van jongsaf dierenarts worden. Zij wil graag in een eerstelijnspraktijk voor herkauwers werken. Op termijn wil ze er ook wat paarden bijnemen. 4 Talitha de Bruin komt uit Nederland en wil in een groepspraktijk in Nederland werken. Zij zou graag de kans krijgen om zowel herkauwers als paarden te behandelen.

door dit veel te doen, krijgen zij een zekere feeling om de baarmoeder te voelen en conclusies te trekken over de vruchtbaarheidsstatus van het dier. Zij hebben al veel ervaring; dat is te zien. Dieren vastzetten en inspuiten, rectale onderzoeken, onthoornen ... Alles wat zij moeten doen, gaat vlot.

Studenten aan het woord

Isolde, Talitha, Sára en Raf vertellen graag zelf over hun ervaringen met de studies diergeneeskunde en de praktijk. "Wij hebben allen een passie voor dieren, anders begin je niet aan deze studie. De opleiding is zwaar en hard werken, maar het is het waard. Vanaf de start van de studie wisten wij al dat we voor de optie herkauwers zouden kiezen. Dit werk spreekt ons erg aan. Je bent veel buiten en elke dag is anders. Ook het contact

met de veehouders is boeiend. Veehouders zijn in het algemeen bekwame en gemotiveerde mensen, die weten waarover ze spreken. Dat maakt het voor ons ook interessant om die mensen iets te kunnen bijbrengen. Ons doel is om de gezondheid van het individueel dier en de kudde te verbeteren en tegelijk de veehouder zijn inkomen te verzekeren. De opleiding aan de UGent biedt ons vele mogelijkheden. In ons laatste jaar krijgen we veel vrijheid om onze praktische vaardigheden te leren, onder toezicht van zeer bekwame dierenartsen. De ervaringen met de buitenpraktijk zijn ook heel verrijkend. Het gaat immers niet alleen om een zieke koe, maar even zo belangrijk is een goede preventieve begeleiding, voor zowel de veehouder als zijn kudde." ■